

MIHIN SUUNTAAN?

(Lisähuomautuksia.)

Edelliseen kirjoitukseeni, Tietäjän 9:ssä numerossa on Pekka Ervast laatinut lyhyen esittelyn. Samassa numerossa on hän myös mietelmien johdosta julaissut artikkelin „Teosofinen Seura ja veljeysaate“. Näitten aiheuttamina pyytäisin vielä saada vaivata Tietäjän lukijoita vähäisillä huomautuksilla, jotka yksityisistä syistä ovat viivästyneet.

En tiennyt esiintyvänä minään filosofina, ja sen vuoksi tuntui yllätykseltä, kun Pekka Ervast näkyy luokittaneen mietteeni johonkin utilitaristiseen ja materialistiseen karsinaan. Kun molemmat filosofiset suunnat lienevät vähin huonossa huudossa, niin luokittelulla on jo lausuttu yleisarvostelu, joka ei kuulosta vallan „mainiolta“. Kun sitte kirjottaja artikkelissaan tahtoo osottaa veljeyttä koskevat perusteluni pätemättömiksi, niin ei sepustuksestani jää muuta jällelle kuin mahdollisesti hieman epämääräistä „ajatusrikkautta“, joka ei ole paljoksi arvattava.

Haluaisin kuitenkin hiukan kajota äsken mainittuun kirjoitukseen. Rajoitan esitykseni etusijassa lyhkäisiin väitelmiin, jotka toivottavasti antavat lisää keskustelun aihetta toisille kirjoittajille, ja näin kukin tulee ehkä katselleeksi asioita toisiltakin näkökannoilta. Luulisin siitäkin olevan jotain „hyötyä“.

Aiheetonta on siis erisuuntaisten mielipiteitten esittämisen vuoksi panna esille rukouksia vihamiehiä vastaan. Julkinen arvostelu yleisistä hengenliikkeistä on luonnollista ja kehitykselle välttämätöntä, sen ainakin teosofit tunnustanevat. Onpa pieni pilkkakin toisinaan paikallaan, kun se ei tapahdu „pilkan hengessä“.

Myös pyydän vakavasti huomauttaa, että en ole esiintynyt hankkiakseni *itselleni* arvovaltaa tai kannattajia, kuten Pekka Ervastin kirjoituksessa näen epäsuorasti viitattavan.¹ Kysymys ei ole ollut siitä, vaan ainoastaan totuuden etsimisestä ja löytämisestä. Jos tämmöisiä viittauksia ruvetaan lausumaan toisinajattelevista, niin pianhan johduttaisiin epäilemään jokaisen muunkin henkilön toiminnan vaikuttimiksi

¹ Tässä arv. kirjottaja erehtyy. P. E.

arvovallan tai kannattajien hankkimista tai jotain muuta utilitaristista hyötyä.

Olen tähän asti ymmärtänyt, että teosofian ydinkohtana ja sen kasvatuksellisen tehtävän lopputarkoituksena olisi yleinen veljeys. Niin olen ainakin kuullut sanottavan. Mutta nähtävästi olen siinä erehtynyt, koska Pekka Ervast vakuuttaa erityisellä painolla, ettei asia suinkaan ole sillä tavoin käsitettävä. Mikä sitte on sellaisena ydinkohtana, joka selväpiirteisesti määrää seuran tarkoituksen ja perussuunnan, onko sellaista ensinkään, tai vaihteleeko se tilanteen ja tarpeen mukaan, sitä ei kirjoittaja ole maininnut.²

Asiaa ei selvennä se, että kaikki kolme pykälää yhdessä käsitetään tämmöiseksi peruskohdaksi, sillä sellaisena voi olla ainoastaan yksi johtava aate, jonka yhteyteen kaikki muu rakennetaan. Kun noihin kolmeen pykälään liittyy kaikki mikä kulkee teosofian nimellä, niin voitaisiin yhtä selvästi sanoa, että teosofia on teosofian ydinkohta.

Yhtä outoa on kuulla sanottavan, että se mitä tähän asti on ehkä luultu pääasiaksi, nimittäin veljeys, onkin käytännölliseltä kannalta katsoen vain pelkkää negatiivista, kielteistä. Pekka Ervast selittää näet kauas kantavaksi erehdykseksi sen, että seuran ensimmäistä ohjelmapykälää luullaan positiiviseksi työohjelmaksi, tai että seuran tehtävänä olisi välittömästi työskennellä veljeysaatteen toteuttamiseksi maailmassa. Sillä seuran ohjelman ensimmäinen pykälä on negatiivinen ja passiivinen, mutta toiset kaksi ovat positiivisia ja aktiivisia.

Tuo selitys on jo koko vaikea näin maallikon ymmärrettäväksi. On totuttu siihen käsitykseen, että kun negatiivinen ja positiivinen pannaan samanarvoisina rinnatusten, niin tuloksena on 0. Tapahtuisikohan nyt siis niin, että kun negatiivinen veljeys yhdistetään johonkin positiiviseen laatuun, siitä tulisi nollaa enemmän, vieläpä niin paljon kuin positiivinen veljeys!

Mutta veljeys ei koskaan ole mitään negatiivista, tai toisin sanoen jos se muuttuisi siksi, niin se samalla lakkaisi olemasta veljeyttä. Se ilmenee ainoastaan yhteiskunnallisissa suhteissa, ja niistä irroitettuna se häipyisi pelkäksi aatekuvaksi. Se on siis luonteeltaan toimivaa, käsitettynä sen sanan syvimmässä ja laajimmassa merkityksessä, ja sillä on vaatimukset

² Se näkyy lokakuun numerossa olleesta kirjoituksestani „T. S:n työ ja tarkoitus“. P. E.

omassa itsessään, tarvitsematta siltä liittyä johonkin utilitaristiseen hyödyn etsintään.

Veljeyskysymys pitäisi pohjaltaan olla yksinkertainen, suora ja mutkaton. Mutta sitä ei ole teosofisen seurauksen ohjelmassa, vielä vähemmän siten tarkistettuna kun Pekka Ervast sen tekee Tietäjän 9:ssä numerossa. Positiivista ja negatiivista, veljeyttä ja ei-veljeyttä, siinä se antaa-mennä -teoria, joka jää jällelle, kun kauniit sanat karsitaan pois. Kun sitä ruvetaan näin pyöristelemään ja sievistelemään negatiivis-positiiviseksi ja passiivis-aktiiviseksi, se tulee lopulta niin sileäksi ja pyöreäksi, ettei ole kiinnekohtaa, vaan luisuu se pois käsistä. Semmoisena kelpaa se kyllä vaikka koristepalloksi pöydälle, mutta asiallinen merkitys jää lopultakin pieneksi. Samalla tavoin on sitä käännellyt ja kieriteltyt kirkkokin lähes kaksi vuosituhatta, ja nyt ollaan niin pitkällä kuin ollaan.

Mutta koettakaamme ymmärtää asiata toiseltakin kannalta. Tarkoitus lienee, että kun tunnustetaan seurauksen veljeys negatiiviteettina, ja toimitaan sitte niin kuin positiiviset ja aktiiviset pykälät määrittelevät, niin tullaan päämäärään, veljeyteen. Tietopuolisesti se näyttää johdonmukaiselta ja tulos on selvä – teoriassa. Mutta mitä sanoo elämä, käytäntö ja tähänastinen kokemus? Jos luullaan, että salatieteellisillä joogaharjoituksilla päästään sellaisiksi „käyttövälineiksi“ tai „kanaviksi“, joitten kautta veljeys uudella tavalla vuodatetaan ja jolla tavoin seurauksen jäsenet muodostavat veljeyden ytimen maailmassa, niin on jouduttu pettävien oletamusten pohjalle. Joogia on jo ammoin ollut sekä kristityissä maissa että itämailla, mutta kuinka paljon siitä on tullut veljeyttä joukoille? Millainen on kansan tila esim. Intiassa? Vai eikö veljeydellä olekaan sen kanssa mitään tekemistä? Tai uskotaanko, että asiat paranevat vain jatkuvilla joogaharjoituksilla?

Mitä tulee filosofisiin selvittelyihin ja vertailevaan uskontotieteeseen, jotka teosofinen seurauksen on ottanut ohjelmaansa, niin ei kukaan kiellä niitten arvoa ja merkitystä itse aatteen valaisemiseksi. Mutta nämä yksinään eivät vie perille, siitä puhuu kokemus kyllin selvää kieltä. Veljeys, „kristillisen rakkauden“ nimellä, on ollut kirkonkin lippuna jo lähes kaksituhatta vuotta, ja onhan sitä kyllä saarnattu ja selvitelty, mutta tarkoitusta ei ole saavutettu. Työväenliikkeen esitaistelijat myös ajattelivat, että kun paljastetaan maailmassa vallitseva epäveljeys, joukkojen kurjuus, ja osoitetaan elävillä väreillä, millaista voisi ja pitäisi olla, niin asiat

järjestyvät itsestään. Niin tehtiinkin, mutta sitä, jota toivottiin, saataisiin kai odottaa tuomiopäivään asti ilman joukkojen nousua.

Että voitaisiin päästä yleiseen veljeyteen jonkin salatieteellisen toiminnan avulla, se käsitys on liiaksi utopistinen, tosioloihin perustamaton. Johtuu siitä, että tunnetaan liian vähän elämää ja sen kehityslakeja. Eikä tätä tuntemusta suinkaan saavuteta muualta kuin elämästä itsestään. Sen vuoksi jos teosofit tämän tajuaisivat, jos he edes hetkiseksi lakkaisivat tuijottamasta salatieteellisiin valoihin ja lähtisivät ottamaan parempaa selkoa itse elämästä, niin heidän totuudenetsintänsä saisi uusia suuntia. Siltä se on totuuden etsintää totuuden itsensä vuoksi, sisällisestä pakosta ja velvoituksesta, eikä utilitaristisen hyödyn hakemista. Lähtökohta on toinen. Se mikä määrää etsinnän suunnan ja tarkoituksen, ei ole teosofia eikä kristillisuus, ei utilitarismi tai materialismi tai muu sen tapainen, vaan ainoastaan nykyajan elämä, elämä, joka on enemmän kuin kaikki teosofiat ja salatieteet ja kristillisyydet yhteensä, vieläpä enemmän kuin jumalat ja mestarit.

Ääni maaseudulta.

(Tietäjä 1916 Marraskuu N:o 11, s. 414-417)